

at vi have udrettet, at vi have hjulpet til at give dem den videre Synskreds, som ganske sikkert er nødvendig, naar man skal kunne agte paa, hvad Tiden nu kræver, og allermeest hvad Tiden kræver med Hensyn til Landbruget i saa vanskelige Tider som nærværende. Jeg tror ogsaa, at det skal kunne stadfæstes af Mange af dem selv, hvis Vidnesbyrd derom blev krævet, at de have faaet deres Villie styrket til at tage fat paa de Dpgaver, som ligge for dem. — Dersom jeg vil gaa over til det andet Omraade, nemlig Haandværket, saa vil jeg gjøre opmærksom paa, at der som Døttre af Folkehøiskolen har reist sig en hel Del Haandværkerstoler paa Landet, som erstatte for Landbohaandværkere, hvad de tekniske Stoler, der have nydt Rigsdagens Understøttelse i saa stor Maade, have været for Kjøbstadsbefolkningen, og den Tid nærmer sig ganske sikkert, hvor det vil kunne kjendes i stor Maalestok, at disse tekniske Stoler paa Landet have gjort stor Nytte. Om dem veed jeg imidlertid dette, at der er Adskillige af dem, der virke som Værere ved disse Stoler, og adskillige Haandværkere, der have gaaet disse Stoler igjennem, som ere komne til os for at faae en dygtig Undervisning i Mathematik og Fysik og ved Siden deraf fortsætte deres Undervisning i Tegning. Vi have endelig paa vore Stoler Lærlinge af mange andre Slags, men jeg kan sige det, at naar der saaledes særligt tales om det Politiske, saa kan jeg ikke tælle mere end 2 af mine gamle Elever her i Rigsdagen. Jeg kan nævne Folkethingsmanden fra Skive og vise hen til en af de tilstedeværende Landsthingsmænd. Det er det Hele, og saa vidt jeg veed, er der ingen af de andre Stoler, som kunne sige, at de have syndelig Flere. I det Hele taget spille endnu Folkehøiskoleeleverne en meget lille Rolle i det egentlige politiske Liv, i den stærke politiske Agitation. Er der noget Steds, hvor noget Saadant skal kunne kjendes, saa er det nede i Sønderjylland som Talsmænd for den danske Sag overfor de Myndigheder, som der have taget Magten. Der mærker man Eleverne fra Rødding Høiskole, og mærker dem paa mange Punkter. Skal jeg sige, hvem der har været hos os, saa kan jeg nævne i det Mindste 4 af Folketjens Præster, der have siddet paa Skolebænken, en Del Studenter og Polyteknikere, og det ser i det Hele ud, som om vi have havt mere Held med os med at udvikle Mennesker til at gaa ind i saadanne Gjerninger af mere aandelig Retning, end til at gjøre dem til Politikere. Jeg har mange Elever, der virke som Præster og Lærere i Nordamerika, jeg har Elever, som ere gaaede ned som Præ-

ster tit Sydamerika, og Elever, der ere gaaede som Missionærer til Bagindien. Skal man egentlig slutte fra Eleverne til Skolen, saa kommer man nok snarere til at slutte, at der er en stærkere Paavirkning fra Skolen i saadanne Retninger end i politisk Retning. Men Hovedstyrken er ganske vist Mennesker, som gaa ind i praktiske Gjerninger her hjemme, og for dem har det overordentlig Meget at betyde, at de i deres Ungdom ere komne til at leve sammen med Andre, som have et saa alvorligt Livsformaal som at blive Missionærer. I det Hele er jo Hovedsagen for Skolen den ethiske Opdragelse, den sædelige Paavirkning, saa at Eleverne kunne gaa ud i Livet og leve der som flittige, sparsommelige, ædruelige og redelige Mennesker. Og dette er en Lov, som jeg tror, enhver retfærdig Mand vil give Folkehøiskolerne, at vi med Held have taget Kampen op mod Svir og Sværm og Usædelighed, og det har ogsaa været kjendt, naar vore Elever kom ind som Rekrutter, at de ogsaa der have opført sig paa en sømmelig og værdig Maade, saa at mangfoldige af dem ere blevne brugte som Underbefalingsmænd, og jeg har endog havt en Elev, som har tjent sig op til Premierløjtnant i Artilleriet. Jeg vilde ønske, da denne Sag er bragt frem, at Simantsudvalget, som visjelig bliver nedsat, vilde tage under nøie Overveielse, om ikke disse Folkehøiskoler, naar der skulde gjøres en Forandring, snarere skulde støttes i rigere Grad end det Modjatte, om de ikke baade med Hensyn til det sædelige og det økonomiske Liv i Danmark have udrettet en stor Gjerning, og fremdeles ligesom gjemme Kræfterne i sig til at kunne udrette en stor Gjerning. Vi staa i Hundredeaaaret efter Stavnbaandets Løsning, som jo særlig maa være et Fæstaar for Landbruget. Jeg vilde ønske, at dette Aar vilde føre til en sandere Erkjendelse af, hvad det har at betyde, om der kunde gjøres Noget for Løsningen af de aandelige Stavnbaand, som have knyttet saa mange af vore Landbrugere til gamle daarlige Vaner, som de maatte løsribe sig fra, om der skulde udvikle sig et dygtigt Menneskeliv, og navnlig et Saadant, der kunde tage Kampen op med alle de økonomiske Vanskeligheder, der ligge for i vor Tid. Jeg vil bede det høie Thing om at optage, hvad jeg her har sagt, saa velvilligt, som det er muligt. Det er med Ungdomsmod, at jeg gif ind i den Gjerning, og jeg har prøvet paa at være den tro i 25 Aar. Jeg kan sige det om flere af mine Ungdomsvenner, at for dem har det ligesaadan været Noget, de have sat Livet ind paa. Det er gaaet saadan, at vi under trange Aar ere komne